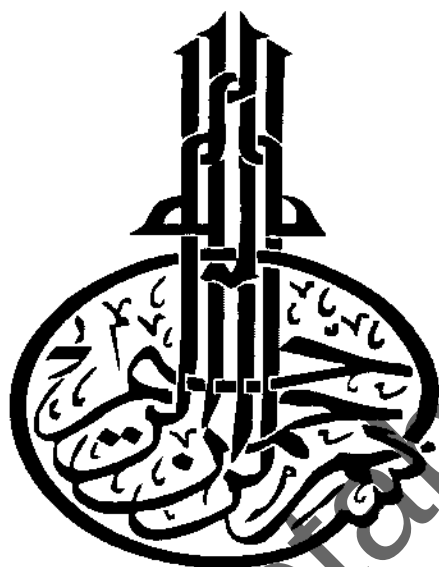

پلیس الکترونیک و نقش آن در پیشگیری

مسعود شریعتی (عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی)

دکتر غلامرضا شاه مومدی (عضو هیأت علمی دانشگاه علوم انتظامی)

دکتر محمد مصطفی اسفیدانی (عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

روح‌الله نوری (عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی قزوین)

عنوان و نام پدیدآور: پلیس الکترونیک و نقش آن در پیشگیری / مسعود شریعتی ...
(و دیگران).

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی ناجا، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۸۱ ص. مصور جدول.

شابک: ۳۶۰۰۰ ریال: ۰-۴۳-۵۷۰۵-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مسعود شریعتی، محمد رحیم اسفیدانی، روح الله نوری، غلام رضا شاه

محمدی

یادداشت: کتابنامه

موضوع: پلیس - نوآوری

موضوع: الکترونیک در پیشگیری از جرم و جنایت

شناسه افزوده: شریعتی، مسعود ۱۳۵۵-

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی ناجا

رده بندی کنگره: HV ۷۹۳۶ / ن۹ پ۸ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۳۶۳ / ۲۳۲

شماره کتاب شناسی ملی: ۲۲۶۷۲۸۰

پلیس الکترونیک و نقش آن در پیشگیری

مسعود شریعتی، دکتر غلامرضا شاه محمدی، دکتر محمد رحیم اسفیدانی، روح الله نوری

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی

صفحه آرا: محبوبه حمیدی

طراح جلد: مرضیه مهدیخانی

چاپ اول: تابستان ۹۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۶۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ایمان (عقیدنی سیاسی ناجا)

نشانی دانشگاه: تهران اتوبان شهید همت غربی - دانشگاه علوم انتظامی ۴۸۹۳۱۲۸۷

نشانی فروشگاه: تهران خیابان انقلاب نرسیده به خیابان فلسطین پلاک ۱۱۱۲ تلفن ۶۶۴۷۷۹۷۶

فهرست مطالب/صفحه

سخن ناشر/۱۰

مقدمه نویسندگان/۱۱

پیشگفتار/۱۴

فصل اول: مفاهیم و کلیات/۱۷

فناوری اطلاعات و ضرورت استفاده از آن در پلیس/۱۸

مفاهیم پلیس الکترونیک/۲۱

تعریف پلیس الکترونیک/۲۱

کاربردهای پلیس الکترونیک/۲۳

اهداف پلیس الکترونیک/۲۴

منافع و مزایای پلیس الکترونیک/۲۶

خلاصه فصل/۲۷

فصل دوم: تجربه های پلیس الکترونیک/۲۹

مقدمه/۳۰

فناوری اطلاعات در نیروی انتظامی/۳۳

ضرورت استفاده از فناوری اطلاعات در ناجا/۳۴

کاربرد فناوری اطلاعات در ناجا/۳۵

مکانیزه کردن فرآیندهای نیروی انتظامی/۳۷

انواع سامانه های خدمات الکترونیکی/۳۸

دفترهای خدمات دولت الکترونیک (طرح پلیس +۱۰)/۴۵

نگاهی به تجربه های پلیس الکترونیک برخی از کشورها/۴۷

پلیس الکترونیک در کانادا/۴۷

پلیس الکترونیک در آمریکا/۵۷

پلیس الکترونیک در نیوزیلند/۶۳

پلیس الکترونیک در سنگاپور/۶۵

بررسی سایت وب‌های پلیس/۷۱

محتوای صفحه‌خانگی/۷۲

ارتباطات الکترونیکی/۷۴

پست الکترونیکی/۷۴

فرم‌های الکترونیکی/۷۵

مطالعات موردی در خصوص گزارش برخط جرایم/۷۹

تجربه انگلستان/۸۰

سازمان فناوری اطلاعات پلیس/۸۰

درس‌های آموخته/۸۴

خدمات پلیس و پورتال/۸۷

دیدگاه سازمانی/۸۸

واحد پلیس ونکوور/۸۹

اجرا و استقرار/۸۹

جرایم قابل گزارش دهی/۹۰

وضعیت موجود/۹۱

منافع حاصل/۹۲

واحد پلیس تریس (کالیفرنیا)/۹۳

وضعیت موجود/۹۳

جرایم گزارش شده/۹۴

درس‌های آموخته شده/۹۵

خلاصه فصل/۹۶

فصل سوم: زیرساخت‌های پلیس الکترونیکی/۹۹

مقدمه/۱۰۰

زیرساخت‌های برون سازمانی پلیس الکترونیکی/۱۰۱

آموزش/۱۰۵

اعتماد و امنیت/۱۰۶

مدیریت تغییر/۱۰۷

مشارکت/۱۰۸

قوانین و مقررات/۱۰۸

نیروی انسانی/۱۰۸

فرهنگ و شرایط اجتماعی/۱۰۹

زیرساختار فناوری ارتباطات و اطلاعات/۱۱۰

زیرساخت‌های درون سازمانی پلیس الکترونیکی/۱۱۰

مشکلات استقرار پلیس الکترونیک/۱۱۴

مشکلات پیش روی کشورهای در حال توسعه/۱۱۴

خلاصه فصل/۱۱۸

فصل چهارم: کاربرد فناوری اطلاعات در پیشگیری از وقوع جرم/۱۱۹

مقدمه/۱۲۰

پیشگیری و انواع پیشگیری از وقوع جرم/۱۲۲

پیشگیری وضعی/۱۲۴

مراقبت های رسمی/۱۲۶

مراقبت های غیر رسمی/۱۲۷

مراقبت های طبیعی/۱۲۷

دوربین ها در پیشگیری از وقوع جرم/۱۲۹

سامانه فوریت های پلیسی ۱۱۰ در پیشگیری از وقوع جرم/۱۲۹

سامانه تشخیص هویت (CCH) و نقش آن در پیشگیری از جرم/۱۳۰

سامانه های شناسایی و تشخیص شبکه های جرم در فضای مجازی/۱۳۴

سامانه های کشف جرایم بزرگ/۱۳۴

سامانه پرس و جوی جرم های بزرگ/۱۳۵

سامانه های اطلاعاتی اینترنت/۱۳۶

سامانه تشخیص جنایات های خشن/۱۳۷

هدف گذاری جغرافیایی جنایت/۱۳۷

سامانه رفتار و توضیحات مکانی/۱۳۸

سامانه رایانه ای کشف جرم های کوچک/۱۳۸

سامانه اطلاعات ثبت جرم/۱۳۹

سامانه تجزیه و تحلیل الگوی جرم/۱۳۹

مدیریت اطلاعات فعال/۱۴۰

سامانه ۱۴۲/۱۲

سامانه واتسون/۱۴۴

سامانه های کشف سرقت محلی/۱۴۵

سامانه خبره پلیس دوان و کرنوال/۱۴۵

خدمات پلیس اوتاوا/۱۴۶

پروژه پلیس کلوند/۱۴۶

خلاصه فصل/۱۴۸

فصل پنجم: مدیریت دانش و ارتباط با مردم در پلیس/۱۵۱

مقدمه/۱۵۲

مدل بلوغ مدیریت دانش/۱۵۲

مرحله اول- پلیس به فناوری/۱۵۵

مرحله دوم- پلیس به پلیس/۱۵۶

مرحله سوم- پلیس - به اطلاعات/۱۵۹

مرحله چهارم- پلیس به کاربر/۱۶۲

مدیریت دانش در ناجا/۱۶۴

مقدمه

پلیس، آزمایشگاه دانش/۱۶۵

راهبرد ناجا در مدیریت دانش/۱۶۷

سامانه‌های پردازش اطلاعات/۱۶۸

فرماندهی و کنترل عملیات انتظامی/۱۷۰

سامانه پشتیبانی عملیات/۱۷۱

موانع و مشکلات/۱۷۱

مدیریت ارتباطات با مردم در پلیس/۱۷۵

عناصر مدیریت ارتباطات با مردم/۱۷۶

اهداف سامانه مدیریت رابطه به مردم/۱۷۶

خلاصه فصل/ ۱۷۹

منابع و مأخذ/ ۱۸۱

منابع فارسی/ ۱۸۱

منابع لاتین/ ۱۸۲

www.ketab.ir

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱. انواع خدمات رسانی توسط پلیس در ایالت‌های مختلف کانادا ۵۰/
- شکل ۲- سه فیلد سامانه ۵۱/PRS
- شکل ۳. صفحه اول سایت وب پلیس الکترونیکی ایالت تورنتو (TPS, 2007) ۵۶/
- شکل ۴. صفحه اصلی وب‌سایت پلیس الکترونیکی نیوزیلند ۶۳/
- شکل ۵. صفحه اصلی سایت وب پلیس سنگاپور (نیروی پلیس سنگاپور، ۲۰۰۷) ۶۶/
- شکل ۶. زیرساخت‌های مورد نیاز پلیس ۱۰۲/
- شکل ۷. گراف با مولفه‌های متصل قوی علامت‌گذاری شده ۱۳۴/
- شکل ۸. سامانه تجزیه و تحلیل الگوی جرم (آدرلی و ماسگرو، ۲۰۰۱) ۱۴۱/
- شکل ۹. مدیریت اطلاعات فعال (آدرلی و ماسگرو، ۲۰۰۱) ۱۴۳/
- شکل ۱۰. پروژه پلیس کلوند (آدرلی و ماسگرو، ۲۰۰۱) ۱۴۸/
- شکل ۱۱. مدل بلوغ سامانه‌های مدیریت دانش در پلیس ۱۵۴/
- شکل ۱۲. عناصر سامانه مدیریت رابطه با مردم در پلیس ۱۷۶/
- شکل ۱۳. مدل سیستمی سامانه مدیریت رابطه با مردم در پلیس ۱۸۳/

فهرست جدول‌ها

جدول ۱- استانداردهای سخت‌افزاری سامانه اجراییات ناجا/۷۳

جدول ۲- ویژگی‌های برجسته و صفحات وب / تماس‌های پلیس/۷۶

جدول ۳- پیوند پست‌الکترونیکی در وب‌سایت‌های پلیس/۷۸

جدول ۴- گزارش برخط جرایم/ارسال برخط و غیر برخط/۱۲۱

www.ketab.ir

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روز به روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

تالیف آثار علمی برجسته و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان در سایه آن بستری مناسب برای بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند و دانش بومی نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبرگان و کارشناسان امور پلیسی داخلی می‌توانند با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها باعث پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تالیفی از این دست، گامی هرچند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، محققان، کارشناسان و استادان را برانگیزانیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلور کنند و اشاعه دهند.

معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی

مقدمه نویسندگان

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر پیشتاز نوآوری و بهره‌گیری از فناوری‌های جدید در سطح کشور بوده است که این امر باعث ایجاد تغییرات شگرف و عمیق در ساختارها و روش‌های اجرایی در این سازمان مهم شده است. دامنه این تغییرات در سال‌های اخیر به قدری وسیع بوده است که هر شهروند ایرانی به وضوح آن را درک می‌کند. ایده‌هایی نظیر تقدم داشتن پیشگیری انتظامی و روش‌های نرم‌افزاری برقراری امنیت به جای استفاده از رویکردهای سخت‌افزارانه و خشن، کنترل و مراقبت نامحسوس جاده‌ها، ترافیک و مجرمان، خدمت رسانی شبانه‌روزی به مشتریان از طریق شبکه‌های الکترونیکی مانند دفترهای پلیس+۱۰ و سامانه‌های ۱۱۰، ۱۴۷، ۱۹۷ و... که همگی منتج از مدیریت مدبرانه و راهبردهای جدید در زمینه امنیت اجتماعی است، باعث شده است که با توجه به افزایش حجم فعالیت‌ها و وظایف نیروی انتظامی در چند سال اخیر، روند انجام کارها به طور موفقیت‌آمیزی پیشرفت کند و اهداف سازمان و مشتریان تحقق یابد.

آنچه در این موفقیت‌ها بسیار تأثیرگذار بوده، استفاده از فناوری‌های نوین در عرصه خدمات انتظامی است که باعث ایجاد فرآیندی مهم و نوعی دگرذیسی ساختاری شده است. کاهش زمان ارائه خدمات، بهبود کیفیت خدمات و بالا بردن ضریب دقت، صحت و سرعت کارها و امکان نظارت دقیق‌تر بر روند اجرای وظایف از جمله این تغییرات هستند.

در عرصه پیشگیری از جرم، فناوری جدید در عصر حاضر بیش از هر زمان دیگر این امکان را به پلیس می‌دهد که اطلاعات را جمع‌آوری و بازیابی کند. بر همین اساس امروزه شبکه‌ها و ابزارهای فناوری اطلاعات به خوبی در ناچا توسعه

یافته است و در واقع زمینه را برای پرداختن به مدیریت نوآورانه دانش‌محور مهیا کرده است (فاوا، ۱۳۸۷).

در واقع، فناوری اطلاعات و ابزارهای الکترونیکی این امکان را به پلیس داده است که به جای تمسک به چهره خشن، استفاده از زور و اقدامات شدید و آشکار برای مقابله با افراد خاطی، با استفاده از سامانه‌های مراقبت و کنترل نامحسوس و کسب اشراف اطلاعاتی، اقدامات خود را از حوزه برخورد به حوزه پیشگیری انتقال دهد. اگر پلیس پیش‌تر در ذهن مردم به صورت نیرویی جلوه می‌کرد که با توسل به زور، برخورد با مردم و ایجاد محدودیت و مزاحمت، قانون و نظم را برقرار می‌کرد و در اذهان مردم ناخودآگاه از نیروی انتظامی، پاسگاه و کلانتری نوعی کراهت پدیدار شده بود، اما امروز رویکرد و دیدگاه مردم نسبت به پلیس تفاوت یافته است (فاوا، ۱۳۸۷).

آنچه نویسندگان را بر آن داشت تا این کتاب را به رشته تحریر در آورند عبارت بود از:

- معرفی رویکرد جدید پلیس به مقوله امنیت اجتماعی که به پلیس الکترونیکی مشهور شده است.
- آشنا کردن دانشجویان و دست‌اندرکاران عرصه نظم و امنیت اجتماعی با برخی تجربیات ناجا در زمینه پلیس الکترونیکی.
- آشنایی با برخی روش‌ها و پیشرفت‌ها در حوزه پلیس الکترونیکی و تجربیات کشورهای دیگر.

پیشگفتار

عصر حاضر، عصر انقلاب در عرصه ذهن و عمل است؛ عصر زایش فضا و مکان‌های مجازی است که در این فضا و مکان جدید-که محصول پیشرفت علوم الکترونیکی است- حیات انسانی با تمام ابعاد خود ساری و جاری است. در این عصر، فضای جدید الکترونیکی این امکان را به بشر داده است تا با خلق دیدگاه‌های نو و تصویرهای ذهنی بدیع و دور از محدودیت‌های طبیعی، گستره حیات خود را در افق‌های نوین وسعت بخشد.

حقیقت آن است که این فضاهای مجازی به خلاف نامشان یک حقیقت و واقعیت انکارناپذیر و پویا هستند. این فضاهای الکترونیکی آن چنان با واقعیت‌های روزمره ما پیوند ناگسستنی یافته‌اند که در دورانی که سرعت، سهولت در کار و حضور بی‌وقفه در نظر مخاطبان اهمیت دوچندانی یافته است.

بروز انقلاب الکترونیکی فرصت‌ها و مشکلاتی جدیدی را فراوری سازمان‌های بخش عمومی ایجاد کرده است. از آنجا که مشروعیت بخش عمومی در گرو پاسخگویی به خواسته‌های متنوع و متغیر شهروندان جامعه است، راین استفاده از ابزارهای نوین می‌تواند این مشروعیت را بایدار کند.

با بررسی نظام مند سازمان پلیس که سابقه آن به ۲۳۰۰ سال پیش از میلاد می‌رسد -یعنی زمان سومری‌ها- به این نتیجه می‌رسیم که پلیس در پی تحقق سه هدف اصلی است:

- ۱- پیشگیری از جرم؛
- ۲- مبارزه با جرایم؛
- ۳- خدمت رسانی انتظامی به مردم (یاوری بافقی، ۱۳۸۶).

سازمان پلیس یکی از سازمان‌های مهم و بی‌شک مهم‌ترین سازمان بخش عمومی است که امنیت عمومی را برقرار می‌کند. این سازمان بنا به رسالت و مأموریت‌های خود از پیش‌قراولان بهره‌گیری از فناوری‌های نوین است. از آنجای که با پیشرفت فناوری، جرایم نیز بسیار پیچیده شده‌اند، باید ساختارها و رویه‌های پلیس نیز مطابق با این تحولات دگرگون شوند تا سطح کارکرد بهینه خود را از دست ندهند. مجرمان عصر الکترونیک و دیجیتال با در نوردیدن مرزها و جغرافیای کشور بدون حضور در محل، مرتکب جرم می‌شوند و پلیس سنتی با تمام امکانات گشتی و نیروهای خود نیز نمی‌تواند ردپایی از آنها بیابد؛ بنابراین پلیس نوین باید خود را به فناوری‌های جدید الکترونیکی در حوزه پیشگیری و پی‌جویی جرایم یا خدمات انتظامی مجهز کند و با کار در حوزه ادله دیجیتال بتواند مجرم را شناسایی و تحت تعقیب قرار دهد تا شهروندان با اعتماد به توانایی‌های پلیس بتوانند در عرصه فعالیت‌های اجتماعی یا فراق‌بال تلاش کنند.

اصطلاح جدید پلیس الکترونیکی^۱ به مفهومی برآمده از امتزاج ساختار سازمان پلیس با فناوری روز دنیا اشاره می‌کند. در کل، پلیس الکترونیکی به معنی بهره‌گیری از فناوری‌ها و ابزارهای الکترونیکی در پاسخگویی به خواسته‌های شهروندان با توجه به معیارها و ارزش‌های عصر حاضر (مانند سرعت، سهولت، صرافت، شفافیت و کیفیت) است. با توجه به ویژگی‌های این شغل، لزوماً بهره‌گیری از ابزارهای پیشرفته به معنای موفقیت در تحقق اهداف و مأموریت‌ها نیست، بلکه این ابزارها در تلفیق با مهارت و هوشمندی مأمور پلیس، مأموریتی موفقیت‌آمیز را نتیجه می‌دهد.